

POSTANOWIENIE

Dnia 18 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Prusinowski

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania M. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o umorzenie składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 kwietnia 2018 r.,
zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 listopada 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia Sądowi Apelacyjnemu
w L. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 września 2016 r., VII U (...) Sąd Okręgowy w L. oddalił odwołanie M. K. (wnioskodawca) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. (organ rentowy) z 3 lutego 2014 r., odmawiającej umorzenia składek na ubezpieczenie społeczne za okres od grudnia 2001 r. do czerwca 2002 r., za październik 2002 r. oraz od stycznia 2003 r. do lutego 2003 r., jak również na Fundusz Pracy za marzec 2003 r. i sierpień 2008 r.

W wyniku apelacji wnioskodawcy wyrokiem z 21 listopada 2017 r., III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przekazał sprawę organowi

rentowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny uznał, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, że nieokreślenie kwoty należności niepodlegających umorzeniu nie jest bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Decyzja organu rentowego, określająca warunki umorzenia powinna określać także wysokość należności niepodlegających umorzeniu, gdyż jest to podyktowane uzależnieniem wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą (Dz. U. z 2012 r., poz. 151, dalej jako ustawa) od spłacenia w okresie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji ustalającej warunki umorzenia, niepodlegających umorzeniu należności. Art. 1 ust. 8 ustawy nakazuje określenie warunków umorzenia w taki sposób, by stanowiły czytelny komunikat dla mającego je spełnić podmiotu, co do przedmiotu jego zobowiązania. Decyzja ustalająca warunki umorzenia musi więc składać się z dwóch elementów koniecznych, takich jak ustalenie kwoty należności podlegających umorzeniu oraz określenie warunków umorzenia, czyli ustalenia kwoty należności nieumarzalnych, wymagających spłacenia. Ponieważ w decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy nie określono należności podlegających spłacie, nie doszło do prawidłowego określenia warunków umorzenia. W konsekwencji nie upłynął dwunastomiesięczny termin do dnia, w którym składki niepodlegające umorzeniu powinny być uregulowane, ponieważ rozpoczyna on swój bieg tylko wtedy, gdy kwota należności niepodlegających umorzeniu została oznaczona w decyzji, określającej warunki umorzenia należności.

Zażalenie na powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego wniósł organ rentowy, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania zażaleniowego. Organ rentowy zarzucił naruszenie przepisów art. 477^{14a} oraz art. 386 § 4 k.p.c. przez nieprawidłowe przyjęcie, że nie doszło do nierozpoznania istoty sprawy, a w konsekwencji stwierdzenie, że w niniejszej sprawie zachodzi potrzeba ponownego rozpoznania sprawy przez organ rentowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie organu rentowego jest uzasadnione.

U podstaw orzeczenia kasatoryjnego Sądu drugiej instancji leży założenie, zgodnie z którym organ nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ termin wynikający z art. 1 ust. 11 ustawy rozpoczyna swój bieg tylko wtedy, gdy kwoty należności niepodlegających umorzeniu zostały oznaczone w decyzji określającej warunki umorzenia należności. Ponieważ należności takie nie zostały określone w decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy, decyzja z art. 1 ust. 13 ustawy została uznana za przedwczesną. Z powyższego wynika, że zasadniczym motywem uchylenia wyroku Sądu Okręgowego oraz decyzji organu rentowego i skierowania sprawy do ponownego rozpoznania do organu rentowego, było wydanie przez organ rentowy decyzji odmawiającej umorzenia należności składkowych z powodu wad treści decyzji ustalającej warunki umorzenia takich należności. Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika zatem, że zdaniem Sądu Apelacyjnego niewskazanie w niezaskarżonej przez wnioskodawcę decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy należności niepodlegających umorzeniu uniemożliwia wydanie przez organ rentowy decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy odmawiającej umorzenia należności.

Powyższe zapatrywania należy odnieść do pojęcia „istota sprawy” w rozumieniu art. 477^{14a} w związku z art. 386 § 4 k.p.c. Skoro to treść decyzji organu rentowego wyznacza zakres i przedmiot rozpoznania sądowego, w którym sąd rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach przedmiotu zaskarżonej decyzji (zamiast wielu zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2011 r., III UZ 17/11), w pierwszej kolejności należy rozważyć, jaka była treść zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji oraz jaka jest istota sprawy w postępowaniu przed organem rentowym, zainicjowanym wnioskiem o umorzenie należności, o których mowa w art. 1 ust. 1 i ust. 6 ustawy. W zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji, wydanej na podstawie art. 1 ust. 13 ustawy, organ rentowy odmówił umorzenia należności z tytułu nieopłaconych składek. Istota sprawy rozstrzyganej decyzją z art. 1 ust. 13 ustawy polega na rozstrzygnięciu o zasadności wniosku osoby wymienionej w art. 1 ust. 1 pkt 1 lub 2. Warunkiem uwzględnienia wniosku jest nieposiadanie przez wnioskodawcę na dzień wydania decyzji rozstrzygającej o umorzeniu należności z tytułu niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz

Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur pomostowych oraz należnych od tych składek dodatkowych należności wymienionych w art. 1 ust. 10 ustawy. Treść decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy - jako decyzji związanej a nie uznaniowej - determinuje ustalenie organu, czy na dzień wydawania tej decyzji wnioskodawca posiadał zaległości z tytułu składek objętych ustawą i niepodlegających umorzeniu (wówczas organ wydaje decyzję, o której mowa w art. 1 ust. 13 pkt 2), czy też wnioskodawca takich zaległości nie posiadał (wówczas organ wydaje decyzję, o której mowa w art. 1 ust. 13 pkt 1 ustawy). Z kolei istota sprawy sądowej z odwołania od decyzji organu rentowego z art. 1 ust. 13 ustawy polega na rozstrzygnięciu, czy organ rentowy wydawał prawidłową decyzję, a zatem czy rzeczywiście miał podstawy do wydania decyzji z art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy, gdy odmówił umorzenia należności. O istnieniu podstaw do wydania takiej decyzji decyduje zaś fakt posiadania albo nieposiadania składek niepodlegających umorzeniu na dzień orzekania. Istotą sprawy z odwołania od decyzji organu rentowego z art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy nie jest natomiast kwestia prawidłowości decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy jako decyzji ustalającej warunki umorzenia należności.

Nie rozstrzygając na tym etapie rozbieżności w orzecznictwie sądowym, w tym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w przedmiocie obligatoryjnej treści decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 3 października 2017 r., II UZ 45/17; z 19 września 2017 r., II UZ 49/17 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 17 października 2017 r., II UZ 63/17; 26 września 2017 r., II UZ 52/17; z 14 lutego 2017 r., I UZ 58/16; z 11 października 2016 r., I UZ 18/16), stwierdzić należy, że między decyzją z art. 1 ust. 8 ustawy a decyzją z art. 1 ust. 13 ustawy występuje jedynie taki związek, że ustalenie w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy kwot należności podlegających umorzeniu wiąże w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy w zakresie kwot i okresów uznanych ostateczną decyzją za obejmujące składki podlegające umorzeniu. Okoliczność, czy w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy sprecyzowano kwotę należności niepodlegających umorzeniu nie jest przesłanką wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy.

Nie można także abstrahować, że decyzja z art. 1 ust. 8 wydana w stosunku do wnioskodawcy jest ostateczna, ponieważ nie została przez niego zaskarżona.

Decyzja ta wiąże organ rentowy a uchylenie decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy nie prowadzi do uchylenia decyzji art. 1 ust. 8 ustawy ani nie stwarza organowi rentowemu sytuacji pozwalającej wzruszyć decyzję z art. 1 ust. 8 ustawy w trybie nadzwyczajnym. Decyzja z art. 1 ust. 13 ustawy jest bowiem decyzją wykonawczą w stosunku do decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy, która jest decyzją podstawą. Niezaskarżenie decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy, bądź uprawomocnienie się tej decyzji w wyniku rozstrzygnięcia sądowego wyłącza możliwość kwestionowania zawartego w niej rozstrzygnięcia w postępowaniu z odwołania od decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy. Dla porządku odnotować należy, że art. 1 ust. 11 ustawy wprost wiąże bieg terminu spłaty niepodlegających umorzeniu należności z uprawomocnieniem się decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy a nie z ustaleniem w tej decyzji kwot należności niepodlegających umorzeniu.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

r.g.